

EZERKILENC SZÁZNEGYVEN

(KOLOZSVÁR, IX. 10—11.)

Az óra mutatója közel jár éjfélhez. A szobában sűrű cigarettafüst és a ritka szóbeszéd is elfogyott már. Csend van bent és kint is csend.

Szinte döbenten riadunk fel erre a nagy csendre, hogy tíz nap óta, napról-napra, ha a sötétség ráfeküdt a városra, fegyverek kezdtek ropogni és ropogtak éjfélig és hajnalig is. És dübörögtek, dörögtek a nehéz teherkocsik, dudáltak és sivítottak autók és autóbuszok. Hangjukon hallatszott, hogy sietnek, futnak, rohannak, keresztül a Főtéren, ki a Középuccán s fel a Feleki-úton Torda felé: *menekülnek*. Pontosan hallatszott ez; mert látni semmit sem láttunk: lefüggönyözött ablakok megett ültünk estéről-estére s ha az ablakon ki akartunk nézni az elsötétített városra, előbb gondosan kioltottuk a szoba villanylámpáit, mielőtt a függönyt elhúztuk az ablakról, és a nyitott ablakszárnyakon kihallgatóztunk az éjszakába. Hogy jobban halljuk, ahogy hol itt, hol ott, hol közelebből, hol távolabbról ropogtak és csattantak a lövések. S ha közben egy-egy tompa robbanásra riadtunk és láng lobbant fel valahol, arra Szamosfalva felé, idegesen találgattuk: hol robbantottak valami használhatatlan, vagy elvihetetlen municiót?

— Megint kezdik a lövöldözést, — állapítottuk meg estéről-estére, ha a féltíz órás záróra után és a tíz órakor vaksötétségbe merült városban a lefüggönyözött ablakok megett a szobában üldögéltünk, mindig kevés beszéddel, sok füsttel és estéről-estére feszültebb idegekkel. Az utolsó tíz napon, akiből ez a legutolsó.

... S ime, most ezen az utolsó éjszakán hirtelen reáriadunk a csendre. A nyomasztó, félelmes némaságra. Figyelni kezdünk: Lám, egyetlen lövés sem csattan, egyetlen autó nem dübörög, vagy túlköl. Sokáig. Kínosan sokáig.

— Mi ez?

Egymásra meredünk: furcsán idegen arc bámul szembe velem;

— Menjünk s lássuk...

*

A nyitott udvari folyosóról végiglátom a Főter keleti oldalát s az északi oldalból is néhány házat. Belátok a Híd-uccába is egy darabon, s a piaci templom szentélyéből látszik egy kicsi, függőleges szelet.

Minden ablak, minden kirakat, minden kapualja vaksötét. Csupán minden második ívlámpa vetíti halovány, kékes fény-kúpját le a fekete aszfaltra. Ott messze, szemben velünk, a piac túlsó oldalán a *Hintz-patika* falán valami kicsi mozdulatlan fénybogár. Talán az éjjeli patika-inspekciót jelzi, de lehet, valami mást:

— Mint haldoklót virrasztó mécses...

*

Dermedten üres a piac. Olyan üres, amilyenek sohasem tudtam volna elképzelni. A standon egyetlen taxi sincsen. A Híd-ucca sarkán nem állingál rendőr és éjjeliőr nem ballag a járdán, hogy bekukkantson a boltok redőnyei mögé, vagy megpróbálja a zárat, ha vajjon nincsen-e valamelyik nyitva. Egyetlen lélek nem mozog sehol, még az éjjeli sós-kiflis fiú sem. Egyetlen kóbor kutya sem. Senki és semmi.

Mintha meghalt volna minden, ami még tegnap éjjel s még ma este is élt, vonaglott, kiabált, futkosott és káromkodva lövöldözött.

...Egy helyütt, a piacsor közepe táján, a járda szélén nagy fekete folt. Azt nem láttam ott az este, eddig se soha; az valami új, idegen folt. De mozdulatlan és néma is.

S én tudom mégis, hogy ez az éccakába dermedt város él. Tudom, hogy a lefüggönyözött ablakok megett világosság ég és lakásokban, boltok raktáraiban, műhelyekben, mindenütt ébren virraszt az élet s készül, dolgozik serényen, suttogva, vagy összeszorított szájjal minden élő ember és mindnek csillog a szeme. És nem fog aludni ezen az éjszakán senki, de ébren lesi a hajnalt. Mámoros nász hajnalát, amilyent csak egyetlen-egyet ad az élet.

De tudom azt is, hogy vannak a lefüggönyözött ablakok megett, akik haldoklót virrasztanak ezen az éjszakán.

...Dobog a szívem, hogy szinte fáj és érzem az igazságos Úristen ítélkező szemét, magamon, a városon, az egész országon és az ő hűségesein, némán virrasztó népén...

*

Rettenve riadok fel: sárga fénynyaláb csap ki a piacra, ott éppen a piacsor közepe táján. Hangos, zavaros zsbongás omlik utána. Sötét alakok tolonganak ki a járdára és a kiáramló fény megvilágítja őket és a járda szélén terpeszkedő fekete tömeget: páncélos katonai tank lapul ott, mint ugrásra és halálos marcangolásra kész láncos kutya. Emberi

hangok szakadnak ki a zajból, egy-egy élesebb kiáltás, kacagás, kemény szó s az ide-oda futkosó emberek lépéseinek rendetlen, viszhangos kopogása. Aztán halkul a lárma, eltűnnek az emberi alakok. Egy ajtó éles csattanással csapódik be és újra sötétség, némaság és dermedt mozdulatlanság.

Lám-lám, a »Luther«-vendéglőben megint csak mulatnak a tiszturak. Most is, még ezen az éjszakán is, mint eddig is, éccakáról-éccakára, záróra után. Isznak, mulatnak, dorbézolnak, talán kártyáznak is időtöltésből. Mert ezek vigyázzák most a várost, aki mozdulatlan és néma: a páncélos, ágyús és gépfegyveres tank, meg a mulató katonák.

— »Dance macabre...«

(Fegyveres őrökkel őriztették egykoron a halott Jézus sírját. És a virrasztó katonák akkor is ettek és ittak és kockát vetettek Jézus köntöserére. Azon az utolsó fekete éccakán, akire a feltámadás hajnala következett.)

— Ideje lefeküdni...

*

Le lehet feküdni, hogy a test elnyujtozódhassék és bele lehet meredni nyitott szemekkel a sötétségbe, ahonnan furcsa képek támadnak életre ilyenkor. Gomolyognak és jönnek elénk a most elmúlt multból, elevednek új életre, keverednek és tolonganak, villannak és eltűnnek ismét. A multból jönnek mind: szavak és színek, események és emberek, tájak és képek. Csudás összevisszaságban, homályosan és élesen, szerényen és tolakodva, követelően és szemrehányóan, számotadva és számonkérve. A mult, az egész tarka, komédiás elmúlt élet, amelyik ezt a némaságba dermedt, éberén virrasztó éjszakát választotta ki magának a számonkérés és elszámolás idejének.

Akkor és így támadt újra életre bennem ez a mese is, akit valaha régesrégen hallottam, vagy talán olvastam valahol:

A *Történelem* szekere indulásra készen áll az állomáson, és a *Sors* beszállásra szólítja az utasokat.

Taszigálódva s egymást tiporva tolonganak azok ki a váróteremből és igyekeznek a szekér felé. Elsőnek a király jön:

— Engem illet az első hely itt, mert uralkodom az országon és népeken.

Felül a szekérbe és elfoglalja a főülést. Nyomában a pap jön és a katona:

— A lelkeken én uralkodom, — mondja a pap, — a király mellett az egyházat illeti a hely.

— Én védelmezem az országot, — mondja a katona, — a király mellett hely illet engem is.

Kapaszkodnak a szekérbe és leülnek a király mellé jobbról és balról. Mögéjük a bíró telepszik:

— Ez az én helyem, mert az igazságot én osztom.

Melléje a hóhér ül le:

— Itt az én helyem, mert az ítéleteket én hajtom végre.

A bakra a politikus kapaszkodik s kezepe veszi a gyeplőt:

— Engem illet ez a hely, mert a lovakat én hajtom.

S jön, furakodik, kapaszkodik és helyezkedik mindenki a szekérben. A hivatalnok, orvos, mérnök, polgár, bankár, mágnás, gyáros és munkás. Próbálkozik a paraszt is:

— Engem is hely illet, mert én termelem mindnek a kenyeret.

S hogy másutt már nem fért, hátul, a saroglyában szorítanak neki helyet a többiek.

Utána még csak egyetlen ember jön, aki eddig nem tolakodott, nem könyökölt, hanem állott és türelmesen várt a maga sorára. De most, hogy ő is fel akart végre szállni a szekérre, reákiáltott a Sors:

— Sajnálom, de lemaradtál. A szekérben több hely nincsen.

Az ember tehát ott maradt a szekér mellett, lenn a földön. És ott állott akkor is, amikor a Sors indulást parancsolt. Vaksötét volt az éccaka, sáros és csúszós, kátyus és úttalan az út.

— Gyű! — kiáltotta a politikus és a lovak közé vágott ostorával.

Csak most mozdult meg az ember, aki a szekérről lemaradt. Kezébe fáklyát vett, meggyújtotta és a lovak elé lépett. És hogy a szekér megindult, a lovak előtt gyalogolt az éjszakában és sárban, esőben, hóban, hidegben és szélviharban, fáklyája lobogó világossága mutatta az utat, hogy felborulás, törés, vagy sárbaragadás nélkül, biztosan haladhasson a szekér az új állomás felé.

Ez az utat kereső és mutató, világító ember volt: *a költő*.

*

Ez a régi mese jutott eszembe most, hogy ott a hajnalt váró virasztó sötétségből élmrajzott a huszonkétesztendő mult, hogy elszámolhassak vele és magammal.

Mert látom újra íme az állomást, akire akkor, 1918-ban érkeztünk volt meg. Hóban és sárban, csontot hasító kegyetlen télben és kietlen éjszakában. Rongyosan és ázva-fázva, betegen és bénán, éhesen, reményvesztetten és gyáván. És íme, az állomás romokban és mi fedél nélkül és oltalom nélkül vártuk a szekeret ott akkor, aki minket új útunkra vigyen, új állomás felé.

S egyszerre csak odajött a Sors és kérdezte:

— Mire vártok itt, erdélyi emberek?

— A szekeret várjuk, — feleltük neki, — a magyar szekeret, aki minket idehozott és innen tovább viszen.

— Ne várjátok azt, — felelte a Sors, — mert azt régen útjára indítottam és most messze jár bizonyára.

— Hát mi lesz akkor mivélünk? — kiáltottuk a sorsnak rémülten és kétségbeesetten. De a Sors csak vállát vonogatta egykedvűen:

— Az a ti dolgotok, — és elment.

Mi pedig ott maradtunk fáradtan, kifosztottan, éhesen és dideregve. Betegek voltunk, rongyosak és elhagyatottak, gyávák és tanácstalanok. Pásztor nélkül való eltévedt juhnyáj.

— Semmit nem tehetünk, hanem várunk, — jelentette ki elsőnek a politikus. Odahúzódott az állomás romfala mellé, ahol nem érte a szél és az eső is kímélte.

— Igazad van, — mondotta a hivatalnok, és rögtön melléje ült.

— Semmi dolgom, — mondotta a bíró, s ő is leült és melléje telepedett a hóhér.

A kereskedő és iparos nem szóltak, de odahúzódtak ők is.

— Én éhes vagyok, — mondotta a munkás, — munkát kell keresek ott, ahol kapok.

— Nekem a földet kell művelnem, ahogy lehet, — mondotta a paraszt. S indultak: egyfelé a munkás, másfelé a paraszt és a paraszttal együtt szó nélkül a pap.

Oszladoztak és készülődtek, mozdultak a helyükről, ki ahogy, s amerre okosabbnak gondolta, amíg csak egyetlen ember maradt ott a régi helyén. Szó nélkül nézte azokat, akik félrehúzódtak és letelepedtek s nem csatlakozott azokhoz, akik indultak, ki erre, ki arra. Csak most, hogy egyedül maradt, mozdult meg ő is.

— Én pedig az utat fogom megkeresni s tüzeket gyujtok majd nektek, hogy utánam jöhessenetek, — mondotta csendesén. És senki nem ös-

merte akkor ezt az embert és nem hitte, hogy amit mondott, meg is fogja cselekedni. De az ember kicsi lámpást gyújtott meg és elindult a sötét éjszakában és ment, bandukolt, sárban, hóban, botladozott éles kövekben, kapaszkodott kietlen meredek oldalakra, tusakodott kegyetlen szellekkel. Egyedül indult el és magános-egyedül, kicsi lámpása imbolygó világánál, kereste az utat.

S amikor utat talált és megbizonyosodott, hogy az az igazi út, akkor tüzet gyújtott az első dombon, hogy messze látszódjék annak lobogása. S azután tovább ment pihenés nélkül és útjában minden dombon és hegytetőn új és újabb tüzeket gyújtott meg.

Az emberek pedig, akik megtelepedtek volt és azok is, akik elszédtek volt, ahogy meglátták ezeket a tüzeket, amelyek sorban lobbantak fel és lobogtak dombokon és hegytetőkön, itt is, ott is, és mindenütt, ahol voltak, egyik előbb, másik utóbb, de végül mindannyian felkerekedtek és indultak, mentek és sietve igyekeztek azon az úton elől, amelyet a tüzek mutattak nekik, mert nem kételkedtek most már, hogy az az ember megcselekedte, amit mondott volt és az út, akit a tüzek mutattak nekik, Erdély magyar útja.

Az az ember pedig, aki az utat egyedül kereste és megtalálta azt: az erdélyi költő volt.

*

Hosszú az őszi éjszaka és a hajnal nehezen akar jönni, de aludni mégsem lehet ma. Virrasztani kell és számolni mindenről, az utolsó fillérig és emberig és cselekedetig. Mert holnap már nem lehet. Most már le kell zárni a régi utat, akit máig megtettünk, mert ha a nap felkél, új állomásról új útra kell indulnunk.

*

...Van egy kicsi könyvem, akibe olyankor irogatok be egyetmást, amikor meghallom, avagy megérezem az idő fordulását. A múlt esztendő március havának 18-án ezt írtam be: »A magyar vezérkar bejelenti Ruszinszko megszállásának befejezését.« S utána írtam ezt: »Csehország ma meghalt.«

Három nap mulva pedig, március havának 21-én ezt írtam be: »Egész Romániában kihirdették az általános mozgositást.« S utána ezt: »A sorban tehát Csehország után Románia következik.«

És azon a márciusi estén, lefekvés után, de alvás előtt elővettem öreg Károli-bibliámat és Lukács evangéliumát olvastam. Abból írtam be kis

könyvecskémbe másnap a harmadik rész 9-ik versét. Keresztelő János nehéz ítéletét: »Immár pedig a fejsze a fáknak gyökerekre vettetett: minden fa azért, valamely jó gyümölcsöket nem terem, kivágattatik és a tűzre vettetik«...

*

Másfél esztendő telt el azóta, de ez a kurta idő volt a huszonkét esztendőös erdélyi útnak legkegyetlenebb, szívettpőően nehéz szakasza. Akiról számot nem vethet és nem adhat ember, hanem csak az a mindeneket tudó irgalmas Úristen, aki az igazságot osztja mindeneknek.

Nekünk is. Nekem is.

Mert íme: valahol nem messze, ötöt kondul egy toronyóra és lám, a mult visszamenekül a halódó éjszakába.

Vége már az útnak és nincsen többé szolgaság, megalázottság, és bizonytalanság. És nem kell hazudni többet a bátorságot, nem kell kételkedve hirdetni hitet, reménytelenül reménységet. Megtiporva nem kell a könnyeket befelé sírni, nem kell titokban átkozódni, az Úristent káromolni, és a bűnös félelmével imádkozni a templomban.

Mert nincsen már semmi, semmi baj, és semmi gond többé nincsen. Minden, de minden jól volt, és jól van. És szép lesz, gyönyörű lesz minden. Megvagyunk, élünk, épen és egészségesen állunk a magunk földjén; szabadok és bátrak vagyunk, van újra hitünk és alázatosan szolgálni akarjuk az Istent. Mert a most születő napon vidámak leszünk és jók és boldogok, amilyenek sohasem voltunk még.

...És soha többé nem leszünk bizonyára.

*

A város ma korán ébredt. S nincsen az ablakokon függöny és minden kapu nyitva, minden kirakat felhúzva és lám, hová tűnt el az a páncélos tank a járda széléről és hová a vigyázó katonák?

Eberek jönnek innen is onnan is, egyesén és csoportostul is. De honnan van mindeniknek nemzeti színű szalagja és rózsája a mellén? Zászlókat dugdosnak ki padlásablakokon és tűznek erkélyekre; egyre többet és többet. És vajjon honnan kerül elő ez a sok zászló? Istenem! honnan?

...A nap felsüt az égre és a piacon mind sűrűbb az ember. Mindenféle emberek és legtöbbszörük sohasem láttam. Idős, ősz embereket látok, furcsa, divatjamult ruhákat látok, asszonyokat és gyermekeket, akik bámuló szemekkel nézik a várost, akit talán soha ilyenkor nem láttak. Le-

gények jönnek a hóstátokból és lapossapkás emberek fekete pantallóban, kiborotválkozva sétálnak a nagytemplom körül. Bizonyára gyárimunkások, akik a templomokat általában nem igen nézegetik.

Messze kimegyek a Monostori útra és amíg kifelé igyekezem, minden ember szembe jön velem befele s hogy a református templomnál megfordulok, áramlásukkal jövök én is vissza. A vármegyeháza előtt nem áll sisakos őrség, és a homlokzatról szedik le a cifra bádogbetüket, akik tegnap még hangosan hirdették, hogy ez itt a »Tintul Someș«: »Szamos tartomány« székháza. A járdán sűrű most már a tömeg és az úttest szélén karszalagos tűzharcosok sorakoznak. Mellük tele érdemrendekkel. A világháborúból valókkal, melyeket nem volt szabad viselni...

...Futó emberek kiáltása állít meg. A piac felől jönnek és futnak lefelé a monostori utcán. Közben kiáltanak:

— Minden zászlót bevenni azonnal és a kirakatokat lehúzni: még jön román katonaság!

Mindenki hallja a kiáltást és érti a szót. Valóban, egy kirakatra lehúzzák a redőnyt és néhány zászló is eltűnik. De egyéb nem történik.

Azután egyszerre megmerevedik minden. Csend lesz és mozdulatlan-ság. Monostor felől pedig dübörögve gördül fel az úton, be a városba egy román tank-ezred. Jönnek. Kimért rendben, komolyan, fenyegetően. Itt vannak. Előttem gördülnek el sorjában mind és a járdán némán, és meredten álló embertömeg előtt. Az acélerődökben mozdulatlan, kemény orcával ülnek acélsisakos katonák és áll a vezénylő tiszt. Mérsékelt ütemben, egymástól egyforma távolságban és pontosan egymás nyomában gördülnek a tankok. A tisztek maguk elé merednek, a katonák jobbra-balra az utca két oldalát ügyelik, karjukra vetett fegyverrel. És mintha meg se látnák a nemzetiszín szalagos sűrű embersorfalat és a házakon és az ablakokban azokat a zászlókat, melyeket *nem* rendőri parancsra tűztek ki.

De azért mintha felszabadult volna valami szorítástól az ember, amikor a tanksor elgördült és tompa dörgésük is elhalt.

Ezek voltak az utolsó román katonák, akiket láttam. Velük gördült ki Kolozsvárról a román uralom s utánuk nem maradt más, csak szemét, átok és néhány üres és új román templom.

...A városházán öreg városi zászlók lobognak-lengenek, s a piaci templom tornyáról mélyen kígyózik le a magyar trikolór. De zászló és zászló mindenütt és tenger zöld ág, virág az erkélyeken, a nyitott abla-

kokban és az emberek kezében. Az egész piac egyetlen hullámmó, zsi-bongó, mosolygó, vidám embertenger. S az őszeleji nap is vidáman süt az égről le reánk.

Azután egyszer csak jöttek, akiket vártunk: én és mindenki és a vá-ros és az egész Erdély. A piacra hallottam a zúgást, amely előttük járt, mint a zivatar előtt a szél. Sebeseen jött és nőtt, erősödött orkánná ez a zúgás. És itt volt. A piacon. És láttuk és láttam őket, az első magyar századot: biciklistákat. Láttam, ahogy némán és símán és rendben kari-káztak be: vidám, apró, barna legények. És a biciklin rendben a cakun-pak, s rászíjazva a puska. Láttam és mindenki látta őket és virágokkal borította őket és ölelte őket és végig símogatta őket, ahogy elhaladtak ott mellettünk. És mindenki kiáltott és ordított. És a levegő reszketett attól a rettenetes hangorkántól, amelyben benne jajgatott minden kín, akit hu-szonkét esztendő óta belefojtottak millió emberbe és minden öröm, aki huszonkét esztendő óta várta a maga felszabadulását. És minden imádság és minden átok ott ordított tombolva, mámorosan, részegen és szerelmes önkívületben.

Ott állottam az utcán én is: százezer magyar embertestvérem kö-zött egy. És ordítottam velük én is, és ujjongtam velük és a szememből csorgott a könny, mint százezer testvérem szeméből.

És nem szégyeltem magamat és nem szégyelte magát senki és köny-nyes orcáinkba sütött a szelíden meleg őszi napsugár, a kegyelmes Úristen jóságos, áldott, símogató keze...

Aztán jöttek egész nap szakadatlanul. Gyalog és szekéren, lóháton és páncélkocsikon, ágyúkon és motorkerékpáron. Jöttek a Monostori-úton és jöttek a Nádasmenti úton, és Kajántó felől és Szamosfalva felől. Min-denfelől jöttek és omlottak szakadatlanul be a városba és keresztül rajta és a szemünk káprázott és a torkunk kiszáradt és a szívünk megfájdult.

*

...Azután vége lett a napnak, amelyiken huszonkét esztendő's útunk végén az állomásra értünk, akit a Sors parancsából el kellett érniünk. Vége egynapos ünnepünknek, a legnagyobb ünnepnek, amelyet ember ér-hetett.

S nem adtunk érette mást, csak huszonkét esztendőt. És azt, hogy a fejünk megszükkült, orcánkat megszántotta néhány mély barázda, dere-kunk kicsit megrokkant.

Ezért az egy ünnepnapért ezt ádtuk. Megérte vajjon?
Bizonyára meg!

Az idő nem áll és a történelem nem várhat.

Egynapos ünnepünket még nem pihente ki testünk, agyunk kábult volt még és zavarosan zúgott, szívünk mámorosan dobogott és száraz volt a torkunk. Az ünneplő ruhát még nem volt időnk levetni, mellünkön még ott a nemzeti színű trikolor, akit olyan sokáig rejtegetnünk kellett és virágaink sem fonnyadtak még el. S olyan kimerültek voltunk, hogy nem is éreztük már a fáradtságot. De a Sors türelmetlenül kiáltott ránk:

— Siessetek, mert a szekér nem várhat reátok.

És mi, kicsit megzavarodva, de engedelmesen siettünk ki az állomásra, hogy parancsára tovább utazzunk.

S lám, mire az állomásra értünk, az már tele volt utasokkal, és elcsodálkoztunk, mert azokat mi nem láttuk akkor, amikor útunkat jártuk volt.

— Kik ezek az emberek, akiket mi nem ismerünk, — kérdeztük a Sorsot, — és mit akarnak ezek itt?

— Utasok, mint ti, — felelte a Sors, — de fürgébbek és előbbre látók, mert okosabbak, mint ti.

Megnézegettük őket, és megláttuk, hogy azok az emberek, akiket azelőtt nem ismertünk, erőteljesek voltak, és nem látszottak fáradtaknak. Utazásra alkalmas, jó ruhájuk volt, és megfelelő podgyászuk is. De mogorváknek látszottak, egymáshoz bizalmatlanoknak, és mind a kijáró ajtó előtt szorongtak.

...Aztán hallottuk, ahogy a szekér az állomás elé robogott. A kijáró ajtó megnyílt, s a Sors beszállásra szólította az utasokat.

Taszigálva, egymást kíméletlenül taposva tolongott most kifelé mindenki és nyomakodott a szekér felé. S azok az utasok jutottak fel elsőlül a szekérbe, akiket mi nem láttunk azelőtt magunk között.

A főülést a katona foglalta el, melléje ült a hivatalnok. Azután felültek a bíró, az ügyvéd, a tanár, mérnök, orvos. Kicsit szűken, de jutott hely a kereskedőnek és iparosnak is, a papnak és parasztnak meg a munkásnak is. A bakra pedig a politikus kapaszkodott és kezébe vette a gyeplőt, meg az ostort.

A Sors indulást parancsolt már, amikor még egy ember állott a szekér mellé és fel akart szállani. De az utasok mérgesen kiáltottak reá:

— Nincsen hely. Igyekezted volna jobban. —

Az ember nem próbált erőszakkal fölülni és szelíden mondta:

— Igazatok van s ezért hát az utat fogom mutatni, hogy el ne tévedjetek.

Mire az utasok, akik fenn ültek a szekéren, lekacagták.

— Bolond vagy, ha nem látod, hogy nappal van, süt a nap fényesen és az út széles és egyenes. Útmutatóra nincsen szükségünk.

— Félre az útból! — kiáltott reá a kocsis. A lovak közé vágott ostorával és a szekér elrobogott.

Az ember pedig, aki lemaradt a szekérből körül pillantott és szeme köröskörül az égen tornyosuló fellegeket látott meg s füle zivatarnak mennydörgését hallotta meg és tudta, hogy az első kanyarodónál sok felé ágazik az út. És hamarosan éccaka lesz.

— Mit fogsz most csinálni? — kérdezte tőle a Sors.

— Utánuk kell mennem, — válaszolt az ember, — mert ha bajba kerülnek, nekem kell rajtuk segítenem és ha utat vesztenek, nekem kell azt megtalálnom.

És sietve indult el a szekér nyomában, gyalogosan: a költő.

Sztána, 1940. november 12.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KÓS KÁROLY